

DE BOOMEN IN DEN WINTER.

Vervolg van blad. 222.

Van populieren vind je nooit gewag gemaakt met die bewondering en vereering, welke aan beuken en eiken of pijnboomen te beurt vallen en inderdaad heeft de peppelbent iets voozigs, iets minderwaardigs, dat haar verwijst naar wegberm of erfzoom in stee van slotwouden of parkalleeën.

Toch mogen we deze eenvoudigen niet geringrachten, want zij hebben uitmuntende eigenschappen en zijn onmisbare helpers voor de vele gevallen waar beuk of eik ons in den steek laten. Door hun snellengroei, de geringe eischen, die zij aan den bodem stellen, hun onverschilligheid voor water en de groote gemakelijkheid waarmee zij wortels vormen, zijn zij de aangewezen boomen om overal en altijd aangeplant te worden, waar binnen korten tijd boomgordijn of schaduw gewenscht is.

Hoeveel duizenden pyramide-populieren staan er in de stadstuinjes, om de nieuwsgierige blikken der overburen te stuiten; in drie jaar tijd zijn ze tien meter hoog. Geen nieuwe inpoldering behoeft kale wegen te hebben. Laat het polderbestuur gezonde peppeltjes planten en na vijf jaar loop je langs schaduwrijke wegen en misschien nog wel op klompen, van de peppels zelf afkomstig, want ze leveren goed klompenhout, al staat het dan ook niet op één lijn met eerste-klasse-wilgen.

En dan onze duinen en de schrale heidevlakten naar den zeekant. Wat zou men daar aanvangen zonder populieren, hetzij de Canadeesche met de scherpe kurkribben langs zijn takken of de abeel, de boom met de witte blad-onderzijde.

Als wij op Texel een boschje willen aanleggen — het

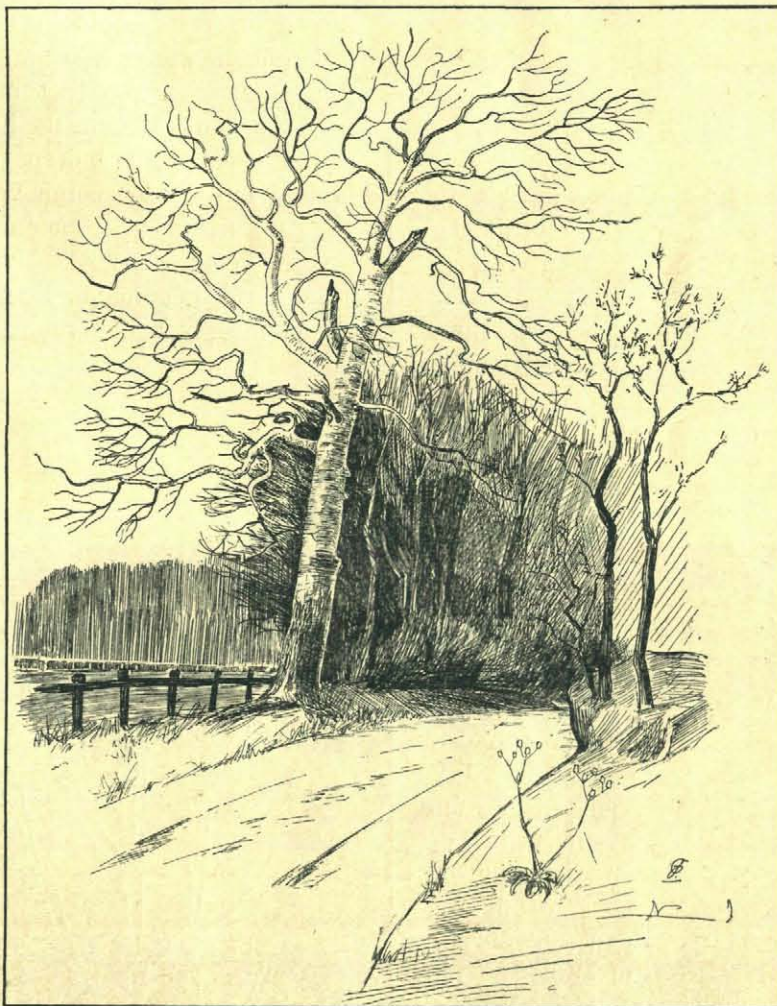
ideaal van ieder vooruitstrevend Texelaar is een boschje met een fruittuin erin — dan beginnen we onzen strijd tegen den fellen Westerstorm met het aanleggen van een singeltje van abeelen. Waar de berken bezwijken, waar de wilgen doode toppen krijgen, daar slaan de abeelen zich door en in drie jaar tijd kunnen

we een zesdubbele rij boompjes hebben, aan de loefkant niet hooger dan één meter, aan de lij een meter of vijf. Die geven dan luwte genoeg om verder te kunnen planten en kweken, we leggen nog meer singels en lanen aan en daartusschen zetten we de frissche aardbeien, de gloeiende frambozen, zoete kruisbessen en lekkere appels en peren. Ons fortuin is gemaakt en dat danken we voornamelijk aan de tevreden abeelen.

In 't Haarlemsch duin hebben de valleien mooie, zeer mooie berkenboschjes, nu in den winter zoo schoon aan tint met de blinkend witte stammetjes, de glimmenderood bruine jongere twijgen en het warme donkerbruin der katjes. Dat is een heerlijk gezicht tegen het witte duin

waarop het vochtig mos nu groote plekken maakt van helder groen.

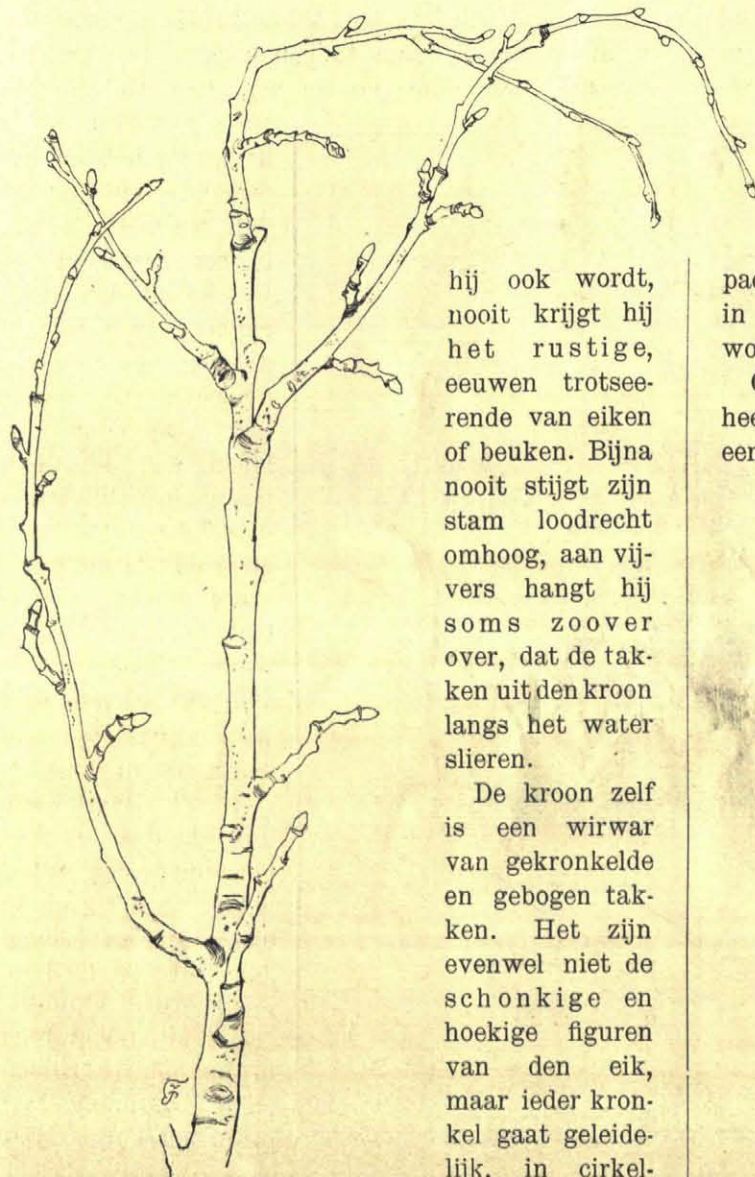
Maar ook op de hellingen is boomgroei, op de hellingen naar de zeezij, waar geen berk of eik of pijn het kan uithouden of hij wordt platgesmeten en moet als een weggeworpen bezem kruipend langs den grond zijn bestaan rekken. Toch groeien daar heesters, die al is het ook met veel moeite en gekronkel het hoofd omhoog weten te houden. Hun takken zijn vaalgruis van kleur, als de konijntjes die tusschen hun wortels wonen, en in de avond-schemering zoudt gij het heele bosch nauwelijks

Abeel.

opmerken ware het niet dat af en toe een zwiepend takje een laatste glans van 't zonnelicht opving en terugkaatste. Dat zijn de abeeltjes van onze duinen; achter Duin- en Kruidberg en in de Heerenduinen vormen ze groote bosschen, die daar de onmisbare voorbereiding zijn voor deftiger boomgroei.

In 't binnenduin en op den geestgrond ontwikkelt de abeel zich tot een grooten boom, maar hoe groot

Takje van den Abeel.

hij ook wordt, nooit krijgt hij het rustige, eeuwen trotseerende van eiken of beuken. Bijna nooit stijgt zijn stam loodrecht omhoog, aan vijvers hangt hij soms zoover over, dat de takken uit den kroon langs het water slieren.

De kroon zelf is een wirwar van gekronkelde en gebogen takken. Het zijn evenwel niet de schonkige en hoekige figuren van den eik, maar ieder kronkel gaat geleidelijk, in cirkelzwaai of kurketrekkerbocht,

zonder dat maar één uitstekend punt de kromming verstoort.

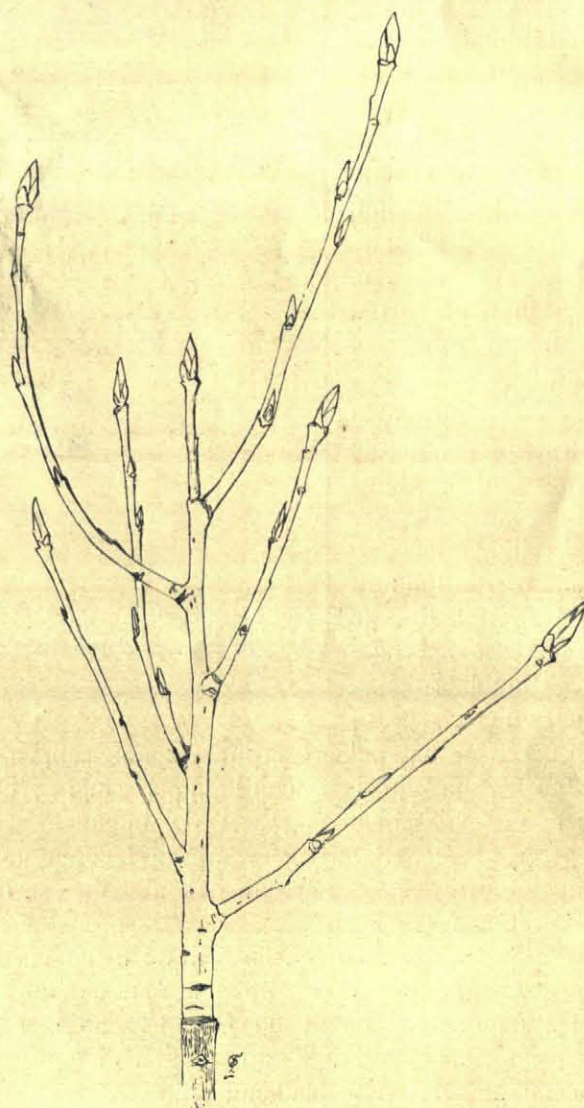
Daarbij komt nog dat de schors lang ongebarsten blijft en zelfs bij oude takken, ja bij zeer dikke stammen als een engsluitend, lichtgekleurd gewaad het houtlichaam bekleedt. Soms is de schors zoo wit, dat de niet ingewijde op een afstand den boom voor een berk zou houden, een vergissing waartoe ook de fijne bouw der eindtwijgen en de kleinheid der knoppen kunnen bijdragen.

Bij oude boomen begint de schors aan den voet

van den stam lengtebarsten te krijgen, evenals bij den berk, maar de abeel is meer en dieper gebarsten, verliest op de tusschenliggende korsten geheel en al de witte kleur en wordt bedekt met donkergroene mossen en wieren, zoodat nu de stam weer iets eikigs gaat krijgen.

Met den ouderdom komen de gebreken en bij de peppels blijven zij niet lang uit. De verraderlijke paddestoelsporen zijn binnengedrongen zoodra het eerste takje afbrak en een onbeschutte plek openliet op het zachte houtlichaam. Zonder moeite drongen de zwamvlokdraden door van cel tot cel, van vat tot vat en binnen korten tijd was het heele houtlichaam doorweven met het moordend net. Van tijd tot tijd dringen de hoed of hoefijzervormige paddestoelen naar buiten, die aan hun bladen of in hun buisjes de sporen voortbrengen, die de verwoesting in andere boomen kunnen beginnen.

Geen boom, die zooveel van paddestoelen teljden heeft als de populieren. De meeste abeelen vertoonen een of meer van die groote, harde houtige knoesten,

Takje van den Zwarten Populier.

als driehoekige afdakjes tegen den stam gezeten. Het zijn de vruchtlichamen van een gaatjeszwam, een Polyporus-soort, die den boom langzaam maar zeker ten verderve voert. Vaak heeft in 't weeke hout eronder de groene specht zijn nest gehakt, dat na hem weer betrokken wordt door de blijde spreeuwen, door den luidruchtigen boomklever of door een drukke meezenfamilie.

Zoo wordt de oude boom op zijn nadagen nog een middelpunt van gezelligheid, wat hij in zijn jeugd niet was, want over het algemeen zijn de populieren weinig in trek bij de vogelwereld. In de steden houden de musschen er nog al van om in de scherpe hoeken die de rechte opstaandetakken van den Pyramide-populier met elkander of met den stam maken hun slordige hooihoopen vast te klemmen waar zij in broeden, maar dat is dan ook haast alles.

Buiten evenwel bestaat er een innig verbond tusschen den zwarten populier en den ekster, die in het ijle takkenstelsel naar hartelust kan bouwen en er het dak van zijn nest zoo mooi en zoo groot kan maken als hij maar wil.

Waarom nu Linnaeus dezen populier *Populus nigra*, den zwarten, gedoopt heeft weet ik niet, of het zou alleen bedoeld moeten zijn als tegenstelling met den zilverpeppel (*Populus alba*).

Zijn stam toch is eer grijs dan zwart, de jonge takken en de knoppen zijn geel, de bladeren eerst lichtgeel, als zij pas uitkomen en dat is heel mooi en later worden ze groen, maar altijd nog aan den lichten kant.

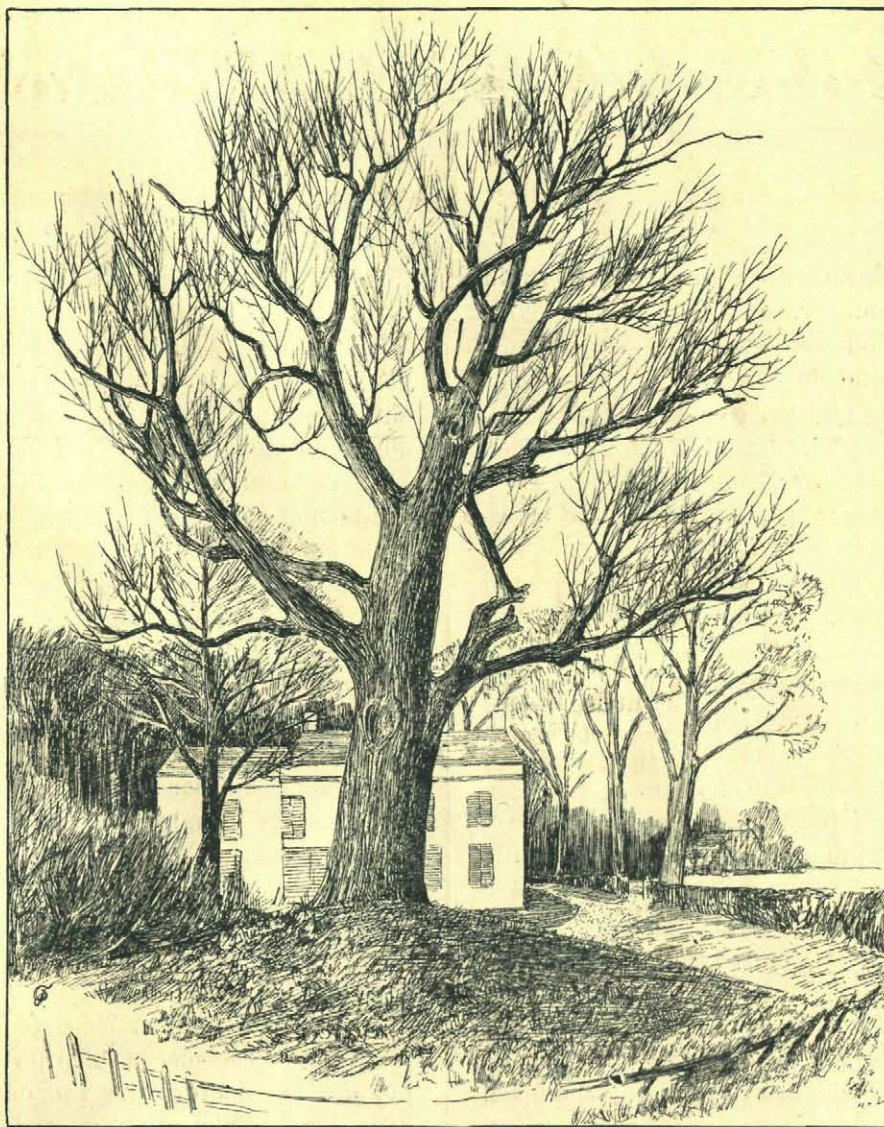
Ik vind het jammer, dat die boom zwarte populier moet heeten, want hij heeft ook in zijn eigenschappen niets dat je aan zwartigheid of narigheid of deftigheid kan doen denken. Als een abeel voorover hangt over een duister water en met zijn wilde kronkeltakken in alle richtingen om zich grijpt, dan kun je daarbij nog altijd wel de een of

of andere narigheid bedenken, ende Italiaansche populier is een nabootsing van den Cypres, den kerkhofboom. Maar de Zwarte Peppel blijft, hoe oud en hoe dik en hoe hoog hij ook worden kan, altijd nog een goede lobbes van een boom, licht in zijn loover en met een echte jongensachtige weerbarstigheit in zijn takkenhaar.

De boom, die ik geteekend heb is één van een drielal hier in de buurt van Bloemendaal. Het is een van de zwaarste boomen van Kennemerland en hij heeft al heel wat in zijn leven ondervonden, getuige de geweldige lidteekens op zijn bast en

de afgeknotte takken. Toch ziet hij er nog jeudig uit en dat komt wel daar vandaan, dat hij zijn kroon niet afrondt.

Naar alle kanten pieken de scherpe toploten de lucht in en verkondigen dat de boom zijn vollen wasdom nog niet bereikt heeft. De hemel weet, hoe hoog zoo'n boom wel worden kon als de paddestoelen hem met rust lieten. Het afronden van de kroon geschiedt doordat de groei der korttakken de overhand krijgt op dien der langtakken, maar daar onze peppel in tegenstelling met zijn geslachtenoten bijna niets anders dan langtakken produceert

Zwarte Populier.

is zijn groei om zoo te zeggen onbegrensd en haalt hij met gemak de dertig meter.

Een omstandigheid maakt dat de hoogtegroeit slotte iets beperkt kan worden en dat is deze, dat de hoofdstam niet doorgaat tot aan den top, maar zich splitst in twee of meer zijtakken, die dan natuurlijk aan den kroon meer zijwaartsche uitbreiding geven.

Zoo beslaat de kroon een groote ruimte en als ge nu weet, dat mijn boom staat op een hoogte aan den rand van 't bosch, waar de weilanden beginnen, die zich uren ver uitstrekken, dan kunt gij begrijpen dat hij de geliefkoosde rustplaats en uitkijktoren is voor de kraaien, kauwen, spreuwen en duiven, die daar hun arbeidsveld hebben.

JAC. P. TIJSSE.

DE DAS.

De vroolijke zonnestrallen schuwend, zwerft in 't nachtelijk duister, op korte, maar stevige pooten, laag bij den grond, al waggelende, knorrend en brommend de das.

't Is een ongezellig sinjeur, een eenzelvig wezen, dat ieder ander schepsel, dat niet tot zijn eigen familie behoort, wantrouwend en nurks aankijkt.

Zooals in de natuur steeds geleidelijke overgangen waar te nemen zijn, vormt de das die van marter tot beer. Zijn plomp lichaam, van achteren breeder dan van voren, zijn kop met korte ooren en zijn kort staartje heeft hij met den beer gemeen, terwijl wat zijn gebit (tandenstelsel) betreft, de sterke hoektanden en kleine snijtanden, en vooral de aanwezigheid van de stinkklier aan zijn achterdeel, ons aan den marter doen denken.

In volwassen toestand is zijn lengte soms wel 90 c.M., terwijl zijn hoogte nauwelijks een derde haalt, en zijn gewicht tusschen 30 en 40 halve kilo's bedraagt.

Zijne vijfvingerige met sterke nagels voorziene klauwen zijn bij uitnemendheid geschikt tot graven, en in weinig tijds weet hij dan ook een hol te delven, soms wel twee meters diep onder den grond, waarin hij zoowat drievierden van zijn leven ligt te dommelen.

Een bepaalden winterslaap, zooals vele andere holbewoners, ondergaat hij echter niet, want 's winters heeft men op de sneeuw de prenten of indrukken zijner voeten dikwijls gevonden en bovendien werpt het wijfe hare drie of vier jongen meestal in eene der wintermaanden.

Het dassenhol bestaat uit één of meer kamers, die met mos en droge bladeren zacht zijn bekleed. Verschillende loopgraven, die soms wel acht of tien meters lang zijn, voeren tot die binnenruimten, ofschoon slechts één gewoonlijk tot in- en uitgaan gebruikt wordt; de andere zijn reservewegen om bij naderend gevaar het ontvluchten te vergemakkelijken en om lucht toe te voeren.

De das (*Meles taxus*) verlaat zijn warm nest zeer zelden overdag, doch meestal 's avonds laat om voedsel te zoeken en om aan zijne natuurlijke behoeften te voldoen. Hoe weinig sympathiek hij overigens is, dat moet men hem ter eere nageven, dat hij van alle holbewoners zeker wel de zindelijkste is, en zelfs de onmiddellijke omgeving van zijn verblijfplaats niet zal verontreinigen.

De loopgraven zijn gewoonlijk aan de kanten der bosschen onder de wortels van zware dennenboomen aangelegd, zoodat het zeer moeilijk is om hem uit te graven, op de manier als men konijnen doet.

Toch wordt het wel vooral in Duitschland gedaan met behulp van daartoe afgerichte dashondjes. Een ieder kent die langlijvige kortpootige intelligente en moedige hondjes wel, die hun naam zeker aan den wilden das ontleenen; — welnu, zulk een hondje wordt bij een der loopgraven gebracht, en fijn van neus zijnde, loopt hij moedig omlaag, wanneer hij ruikt dat het hol bewoond is. Onder den grond ontstaat meermalen een verwoed gevecht, dat aan beide partijen bloedige wonden kost. Soms werpt de belaagde in allerijl een wal van aarde op, die het doordringen van den hond belet, doch door diens nijdig geblaf weet de geoefende jager te bepalen op welke hoogte de wilde das zich bevindt en wordt met spoed recht naar beneden gegraven.

Nauw wordt de grommende grimbaard bespeurd of een ijzeren dastang omklemt zijn hals en hij wordt naar boven getrokken. Hoe sterk en taai hij overigens ook is, één flinke slag op zijn neus doet den dood onmiddellijk intreden.

Ook hier te lande, vooral op de zandige Veluwe, wordt hij aangetroffen, — nergens in grooten getale.

In vroegeren tijd, toen deze streek minder bebouwd en bewoond werd, kwam hij zeker veelvuldig voor, hetgeen is af te leiden uit de benamingen „de Dassenberg“ en „Dassengat“ te Apeldoorn en elders. Verleden jaar nog werd een exemplaar in mijne